

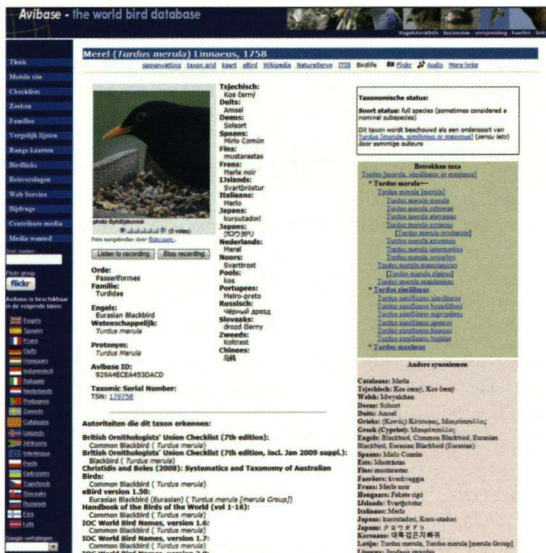
De Digitale Snelweg

Vogels kijken langs De Digitale Snelweg

Nummer 96

Peter Meijer

Op de website van Avibase kunnen vogelnamen worden opgezocht in een reeks van talen.

Vogelnamen en talen

Er zijn verschillende websites voor het opzoeken van ornithologische gegevens. Je kunt dan vragen stellen zoals de naam van een vogel in een andere taal. Hoe heet bijvoorbeeld de Merel in...? Klaas van Dijk wijst ons op: <http://avibase.bsc-eoc.org/species>.

Op YouTube is een videofragment te zien waarop twee Patrijzen elkaar achtervolgen.

[jsp?lang=NL&avibaseid=929A4ECEA453DACD](http://www.avibase.org/species-translator-birds-204224.html). Leuk om zo gemakkelijk vogelnamen in diverse talen te kunnen opzoeken. Jo Seegers wijst ons op een 'app': <http://www.1mobile.com/species-translator-birds-204224.html>. Een 'app' is een applicatie die je op een telefoon of op een iPad of tabletcomputer kunt installeren en gebruiken. Deze app is 'Species translator Birds 1.3'. Daarmee kun je gemakkelijk vogelnamen vertalen in verscheidene talen. Dit toepassingsprogramma kan erg handig zijn in het veld, zeker als men in het buitenland verblijft.

Kaalkopibis

De Kaalkopibis *Geronticus eremita* is sterk bedreigd. Daarom was een project opgezet om deze vogels weer te doen toenemen in de natuur. Een team onder leiding van bioloog Johannes Fritz van de Universiteit van Wenen zorgde ervoor dat er eieren van deze ibissen werden uitgebreed. De vogels moesten leren hoe zij van de noordelijke Alpen in Duitsland en Oostenrijk moesten vliegen naar hun wintergebied in Toscane (Italië). Zij leerden de vogels dit met behulp van een vliegtuig. Zie: <http://www.nature.com/news/poachers-gun-down-iconic-ibis-1.11621>. Een Kaalkopibis die naar zijn overwinteringsgebied vloog, werd prompt neergeschoten door stropers.

Patrijzen in gevecht

Bernard Goslings wees mij op een link op de website van Adri de Groot (<http://www.vogeldagboek.nl>) die verwees naar een filmpje over een opmerkelijke race tussen twee mannetjes Patrijzen. De link is: http://www.youtube.com/watch?v=C5_FhWIt37A&feature=youtu.be. Twee mannetjes

Patrijzen rennen minuten en kilometers lang achter elkaar aan. Mogelijk doen ze dit om hun territorium te verdedigen. Als de achtervolger plots de andere rol krijgt, loopt deze voorop door. Stopt het even dan volgt er een zeer korte aanval. Dit gevecht ging net zo lang door totdat één van de twee over een sloot vloog en de ander alleen op het weiland achterbleef. Ik kende dit gedrag niet. Wel interessant.

Ornaatelfje leert al in het ei

Onderzoek bij het prachtige Australische Ornaatelfje *Malurus cyaneus* heeft iets opmerkelijks opgeleverd. Het vrouwtje zingt haar jong toe terwijl dat nog in het ei zit. Daarmee zorgt ze ervoor dat er een soort wachtwoord aan het jonkie wordt doorgegeven. Pas als het uitgekomen kuiken de toon gebruikt die het van de moeder heeft geleerd, krijgt het voedsel.

Het blijkt dat dit ook een methode is om een koekoeksjong in een nest van een Ornaatelfje te onderscheiden van het eigen jong. Sonia Kleindorfer, een gedragsbiologe aan de Universiteit van Adelaide, begeleidde het onderzoeksteam. Het team publiceerde het onderzoek in het blad:

‘Current Biology’, dat te vinden is via de website: <http://www.cell.com/current-biology/home>.

Het artikel zelf staat op: <http://www.nature.com/news/wrens-teach-their-eggs-to-sing-1.11779>.

De koekoeksoorten die de nesten van Ornaatelfjes benutten, zijn onder andere de Horsfields Bronskoekoek *Chrysococcyx basalis* en de Gouden Bronskoekoek *Chrysococcyx lucidus*.

Sillems Bergvink

Tot mijn verbeelding spreken altijd wetenschappelijke excursies in gebieden waar ‘normale’ mensen

De Sillem's Bergvink *Leucosticte sillemi* bleek toch niet te zijn uitgestorven, zoals eerder was verondersteld. Foto: Yann Muzika.

niet komen maar mogelijk wel van dromen.

In het boek ‘Eeuwbericht’, dat in 2011 verscheen als een overzicht van de geschiedenis van de Club van Nederlandse Vogelkundigen, wordt Lex Sillem genoemd met zijn ‘Karakorumexcursie’. Daarbij verzamelde hij een exemplaar van een vinkesoort. Kees Roselaar vond in 1992 in de verzameling vogels in Amsterdam deze vogel en noemde hem naar Lex Sillem: *Leucosticte sillemi*. Zie ook: <http://www.dutchbirding.nl/news.php?id=762>.

De soort leek al decennia lang uitgestorven, maar op 22 oktober 2012 kwam de BBC met een melding op hun website: <http://www.bbc.co.uk/news/science-environment-20008988>.

In juni van dit jaar fotografeerde de Franse natuurfotograaf Yann Muzika in de Yenigou-vallei in Qinghai (Tibet) een groep Tibetaanse Roodmussen *Carpodacus roborowskii*. In de groep zat een vogel die hij niet kende en die leek op een Brandts Bergvink *Leucosticte brandti*. Hij maakte een foto van de vogel.

Thuisgekomen zocht hij naar de naam van deze vogel en hij vond in een veldgids van China dat de vogel sterk leek op Sillems Bergvink, maar die was al tachtig jaar niet meer waargenomen. Hij stuurde de foto naar Krys Kazmierczak, die een database met foto's van de Oriental Bird Club beheert: http://orientalbirdimages.orgsearch.php?Bird_ID=1973. Kazmierczak wist direct dat dit Sillems Bergvink was.

De pas gevonden vogel is gezien op 1500 km van de vindplaats van de vogel die Lex Sillem verzamelde in 1929. Het is een gebied waar vogelaars niet kunnen komen. Het ligt te gevoelig tussen China, Pakistan en India.

Ruud Vlek schrijft in een e-mail: ‘Sillems Bergvink werd door Lex Sillem in West-Tibet verzameld op 7 september 1929 (zie J.A. Sillem

Plukresten van een Boomvalk op het dak van Naturalis in Leiden.
Foto: Karen Bosma.

1934, Ornithological results of the Netherlands Karakorum Expedition 1929/30, in het Orgaan van de Club van Nederlandse Vogelkundigen 7:20 en in zijn expeditiedagboek geciteerd door Roselaar in Dutch Birding 16:21.)

De relevante verwijzingen over Sillem's Bergvink zijn verder: C.S. Roselaar (1992), A new species of

In Wit-Rusland is met ondersteuning door de Europese Unie een project opgezet om de Waterrietzanger te kunnen behouden. Kleinschalige vochtige biotopen zoals hier bij Zvanets fen mire zijn bijzonder geschikt voor deze kwetsbare soort.
Foto: Alexander Kozulin.

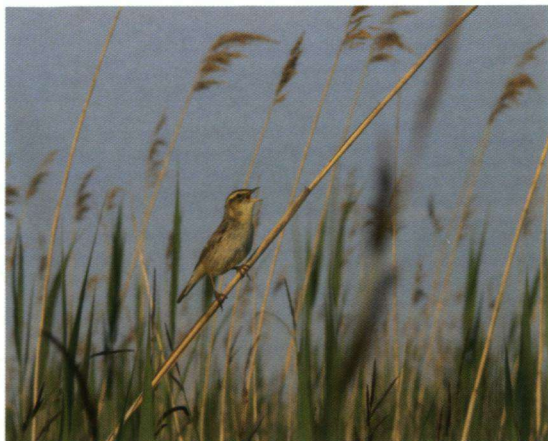
mountain-finch *Leucosticte* from western Tibet. Bulletin British Ornithologists Club 112: 225-231. C.S. Roselaar (1994), Notes on Sillem's Mountain-finch, a recently described species from western Tibet. Dutch Birding 16:20-26. Kees Rosendaal (pers. mededeling aan auteur) zei op 3 november 2012 op weg naar de veerboot naar Den Helder dat inmiddels is gebleken dat deze Bergvink als genus niet tot *Leucosticte* behoort, maar tot het genus *Carpodacus*.

Slechtvalk eet koningsmaal

Bovenop de collectietoren van Naturalis is regelmatig een Slechtvalk te zien. Daarom is er in 2010 een nestkast geplaatst. Guido Keijl klimt bij tijd en wijle op het dak. Hij vond resten van Zanglijster en Koperwiek, maar een heel bijzondere vondst waren toch de resten van een jonge Boomvalk. Daarbij noteert Guido: 'Als 'bijvangst' (want geen slechtvalk-prooi) vonden we de hoogste Zuidelijke Boomsprinkhaan *Meconema meridionale* van Nederland, die nu bij de Stichting European Invertebrate Survey (EIS) op sap (alcohol, red.) staat. Op de foto die op de website <http://blog.naturalis.nl/?p=7715> staat, is het beestje te zien naast de boomvalkschedel. De sprinkhaan was waarschijnlijk een prooi van de Boomvalk. Op zich ook al leuk genoeg, want Boomvalken vangen weliswaar hun prooi in de lucht, maar de Zuidelijke Boomsprinkhaan is ongeveugeld. De Boomvalk heeft deze dus ergens (op ons dak?) van de grond opgepikt'.

Waterrietzanger

Dick de Vos wijst ons op een gesubsidieerd project van de Europese Unie voor het behoud van biotoop in Wit-Rusland van de prachtige Waterrietzanger. Hij schrijft: 'Een sprankje hoop voor de Waterrietzanger: 1,4 miljoen

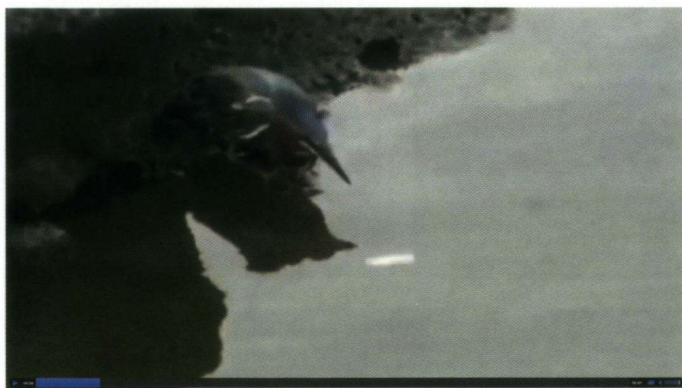
Zingende Waterrietzanger.
Foto: Alexander Kozulin.

euro voor biotoopherstel. In mei 2011 hielp ik mee met inventarisaties in dit moerasgebied waar de grootste populatie ter wereld zich bevindt. Het land ziet er zo uit als ik het ken van de Ot en Sien-platen: kleinschalige boerenlandschappen en overal mekkerende Watersnippen, roepende Kwartelkoningen, Veldleeuweriken, Wielewalen, Gele Kwikstaarten en Citroenkwikstaarten en het miegelde er van de Grote Karekieten.

De Waterrietzanger was toen al voor het zoveelste jaar op rij in aantal verminderd. Op sommige plaatsen zelfs met 30%. Oorzaken: drainage en verdroging ten behoeve van de landbouw en verruiging van het moeras'. Zie: http://aquaticwarbler.net/news/2012_12_Zvaniec.html.

Reiger vist met aas

Kees van Berkel wijst ons op: <http://www.zappinternet.com/video/RoJxJokMuc/Pescando-conpan?goback=.gde>

Een videofragment op internet laat zien hoe een reiger vissen lokt met aas om ze te kunnen vangen.

1892828_member_162593257.

U kunt op deze website een reigertje zien dat van aas gebruikmaakt om een vis te vangen. Hij vangt de vis door die naar zich toe te lokken met - vermoedelijk - een stukje brood. Ik heb dit nog nooit gezien. Wie wel?

Geluidenanalyse

Dick de Vos schrijft het volgende: 'Ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van Raven 1.0 geeft het Cornell Lab 75% korting op Raven 1.4 met gratis upgrade naar 1.5. Het is een fantastisch analyseprogramma voor vogelgeluiden (en andere geluiden). Ik heb het gebruikt voor de sonogrammen in 'mijn Vogelzang van Nederland'. De actie is inmiddels afgelopen, maar de functie is er nog altijd. Meer informatie hierover is te vinden op: <http://www.birds.cornell.edu/brp/raven/RavenOverview.html>.

Incunabelen

In de Middeleeuwen leverde men nog monnikenwerk. Boeken werden voorzien van fraaie letters, afbeeldingen met bladgoud. Op sommige van die versieringen kun je zien dat er vogels gebruikt zijn. Soms voor ons nog herkenbaar en soms niet zo duidelijk. Dick de Vos wijst ons op het 'Alphonso Psalmenboek' dat te vinden is in de British Library in Londen. Het boek is van ongeveer 1284. Zie: <http://>

britishlibrary.typepad.co.uk/digitisedmanuscripts/2011/07/the-alphonso-psalter.html

Dick geeft aan dat er 'opmerkelijk realistische afbeeldingen in staan van (met de klok mee): Houtduif, paartje Goudvink (symbool van liefdes-trouw?), Witte Kwikstaart (?), Putter, Groene Specht, IJsvogel (niet helemaal juist gekleurd), Grauwe(?) Gans, Zilvermeeuw, Veldleeuwerik en ten slotte een combinatie van een Kraanvogel en een Jufferkraanvogel. Een opmerkelijke collectie. Dit boek zou zijn gemaakt als huwelijkscadeau van koning Edward I. Zijn zoon Alphons zou trouwen met Margaretha, een dochter van Floris V. Alphons overleed vlak voor het huwelijk. Het boek is in de veertiende eeuw afgemaakt. Floris V was een verwoed liefhebber van de valkenjacht. Zijn de vogels dan allemaal jachtwild? De Zilvermeeuw in elk geval niet. Heel opmerkelijk is de prominente plaats van deze vogel die ook toen vast niet gegeten werd en een stuk schaarser zal zijn geweest dan nu'.

Ruud Vlek schrijft in een e-mail: 'Prins Alphonso (hij was Spanjaard maar werd Nederlander door uithuwelijking) stierf vlak voor zijn huwelijk op elfjarige leeftijd'.

De reactie van Dick de Vos: 'Ik vermoed dat het boek Engels is: het was een geschenk van de Engelse koning Edward I ter gelegenheid van het huwelijk van zijn oudste zoon Alphons met Margaretha, dochter van Floris V.'

Intrigerend is de collectie vogels. Qua symboliek zou je eerder de zwaan verwachten als symbool van huwelijksrouw. Verderop in het boek is nog een jachtscène (valkachtige die Wilde Eend predeert). Zie: http://www.europeana.eu/portal/record/92037/508D0B291A8_9BFA5753E351FDF28179262E9DF48.html. Als jachtwild zou je dus eerder grotere prooien verwachten dan het kleine spul als Goudvink. De Kraanvogel is duidelijk Centraal-Europees (Duitse illustrator?), maar misschien ook overgetekend van een ander bestiarium, gezien de hybride kenmerken. De Zilvermeeuw kan ik helemaal niet plaatsen. Bij mijn weten, vond de expansie van de Zilvermeeuw pas eind negentiende eeuw plaats vanuit Noord-Amerika, maar misschien lag dit in de dertiende eeuw anders', aldus Dick.

Digitale Avifauna

Sjak Gielen meldt per e-mail: 'Graag breng ik je op de hoogte van een initiatief van de Vogel-

In Middeleeuwse kloosterboeken treft men niet alleen afbeeldingen aan van religieuze onderwerpen. Ook vogels werden daar wel in afgebeeld en vaak ook goed herkenbaar. Opmerkelijk is de Zilvermeeuw in het 'Alphonso Psalmenboek'. Soms zijn ook complete jachtscènes afgebeeld.
Bron: Internet.

werkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken dat wellicht uniek is in Nederland. Een digitale regionale avifauna met ook nog eens links naar de meest recente situatie'. Op de link: http://nijmegen.waarneming.nl/atlas_start.php?groep=1&exo=0 vindt u de soorten met de huidige en vroegere stand van zaken. Mooie kaartjes en foto er bij. Er is een PDF-document met de verantwoording. Zie: <http://www.vogelwerkgroepnijmegen.nl/digavi/verantwoording.pdf>.

Mocht u mij op zaken willen attenderen of naar aanleiding van bovenstaande reage-ren dan kunt u mij bellen of schrijven. Mijn website vindt u op: <http://www.petercmeijer.nl>. Hier vindt u een link naar het *Vogeljaar* en de genoemde links uit de rubriek 'Vogels kijken langs De Digitale Snelweg'. Ook de websites van vogelaars en vogelorganisaties kunt u hier vinden.

■ P.C. Meijer, Mossel 16, 1775 JB Middenmeer, (0227) 50 35 59,
e-mail: digitalesnelweg@petercmeijer.nl.